

سیده سکینه اسکندری

کارشناس سلامت نوجوانان و مدارس
دانشکده علوم پزشکی خمین

لیلا عرب نیا

کارشناس مسؤول آموزش بهورزی
دانشکده علوم پزشکی خمین

نگاهی به اقدام‌های زمان بروز بلايا

مدرسه در بحران

اهداف آموزشی

امیداست پس از مطالعه مقاله:

- مهارت فردی کارکنان مدارس و دانش‌آموزان در مواجهه با حوادث افزایش یابد.
- ساختارهای فعالیت و مشارکت گروهی کارکنان و دانش‌آموزان تقویت شود.
- آمادگی و توانمندسازی دانش‌آموزان برای مقابله با حوادث ارتقا یابد.

جامعی برای مدیریت مخاطرات و پیشگیری و مقابله با آن طراحی، تدوین و اجرا شود. همچنین اجرایی کردن راهبردهای آن، مستلزم درک خطر، مشارکت مردم و ارتقای آگاهی و دانش اقشار مختلف جامعه است. مدرسه به عنوان مکانی که دانش‌آموزان زمان زیادی در آن حضور دارند، باید محیطی ایمن و به دور از تهدید و مخاطرات باشد. به گونه ای که والدین، با آرامش خاطر، فرزندان خود را به مدرسه بسپارند و دانش‌آموزان به عنوان یکی از اقشار کلیدی و مؤثر بر تغییر نگرش خانواده و جامعه، بدون نگرانی از بروز حوادث و آسیب‌های

مقدمه

حوادث طبیعی گوناگونی، کشور ایران را تهدید می‌کند، تاجایی که ایران را یکی از حادثه‌خیزترین کشورهای جهان می‌دانند. هر ساله شاهد حوادث و سوانحی هستیم که خسارات جانی و مالی در مناطق مختلف کشور برجا می‌گذارد. این خسارات علاوه بر تحمیل هزینه‌های هنگفت مالی، موجب نگرانی و تشویش در سطح جامعه شده و امنیت روانی آن را به مخاطره می‌اندازد. از سویی برای ایجاد توسعه پایدار همسو و هماهنگ با سایر برنامه‌های رشد و توسعه در هر جامعه‌ای، باید برنامه

- * آموزش کمک‌های اولیه، امداد و نجات به دانش‌آموزان توسط دبیر یا افراد متخصص
- * معرفی و ارائه کتاب‌های آموزشی پیرامون موضوع آمادگی در سوانح و امداد رسانی
- * معرفی مکان‌های امن در کلاس، آزمایشگاه، حیاط مدرسه، خیابان و منزل و آموزش نحوه پناه‌گیری مناسب در هنگام زلزله؛ مکان‌های امن مثل زیر میز، گوشه دیوار، کنار ستون‌های اصلی، کنار دیوارهای داخلی و فاصله گرفتن از اشیایی که امکان سقوط آن‌ها وجود دارد.
- * معرفی مسیرهای خروج اضطراری در کلاس، آزمایشگاه، حیاط مدرسه و منزل و آموزش نحوه خروج
- * اجرای مانور زلزله و امداد حداقل دوبار در طی سال تحصیلی و بررسی نقاط ضعف و قوت آن
- * پاکسازی کلاس و مدرسه از هر گونه عامل آتش‌زا و خطر آفرین
- * تجهیز لوله اصلی گاز و آب به شیر برش خودکار جهت قطع فوری آن‌ها در هنگام زلزله
- * قراردادن لوازم امداد و ایمنی در مکان امن و قابل دسترس
- * تجهیز کلاس، آزمایشگاه و سالن به جعبه کمک‌های اولیه و کپسول آتش‌نشانی و آموزش نحوه استفاده از آن‌ها به دانش‌آموزان
- * ایمن‌سازی شیشه‌ها با نوار چسب یا نایلون‌های بی‌رنگ
- * انتقال لوازم سنگین و مواد شیمیایی خطرناک، در آزمایشگاه و کارگاه، به طبقات پایین
- * اتصال قفسه‌های کتابخانه، کارگاه و آزمایشگاه به دیوار توسط بست‌های محکم

احتمالی به تحصیل و بالندگی بپردازند. اهمیت این قشر از جامعه تا حدی است که در اصول ده‌گانه برنامه راهبرد جهانی سازمان ملل متحد برای کاهش سوانح و نیز اهداف هفت‌گانه چارچوب جدید بین‌المللی نیز به این موضوع پرداخته شده و بر ارزیابی ایمنی مدارس، تنظیم برنامه‌های درسی و آموزشی در خصوص کاهش خطرپذیری بلایا، ترویج و گنجاندن دانش کاهش مخاطرات و اثرات بلایا در برنامه‌های درسی مدارس در همه سطوح تأکید شده است. در اینجا به نمونه‌ای از مدیریت بحران در برابر زلزله در قبل، حین و پس از زلزله در مدرسه می‌پردازیم:

الف: نحوه عملکرد معلمان قبل از زلزله

انجام موارد زیر به معلمان محترم توصیه می‌شود:

- * تشکیل شورای ایمنی در مدارس، متشکل از مدیر، نماینده معلمان، نماینده دانش‌آموزان و نماینده انجمن اولیا و مربیان
- * بررسی وضعیت ایمنی کلاس و مدرسه، گزارش نقاط خطر به مدیر مدرسه و تلاش در جهت رفع آن‌ها
- * ارتباط با والدین دانش‌آموزان جهت هماهنگی نوع آموزش و تبادل نظرات
- * دعوت از مسؤولان مرتبط با زلزله و کارشناسان مدیریت بحران جهت تبادل اطلاعات و دستیابی به راهکارهای مناسب
- * آشنایی دانش‌آموزان با زلزله و پیامدهای آن و بازدید از مراکزی مانند: پژوهشگاه بین‌المللی زلزله، مؤسسه ژئوفیزیک و سایر نهادهای مرتبط
- * برگزاری مسابقه مقاله‌نویسی، روزنامه دیواری، عکس، کاریکاتور در مورد موضوع مقابله با زلزله و نمایش فیلم‌های آموزشی در این راستا
- * اگر موضوع مورد تدریس معلم با زلزله مربوط می‌شود، درباره آن بحث شود تا ترس از زلزله کاهش یافته و موجب افزایش آگاهی و بروز رفتار مناسب در هنگام حادثه شود.
- * تقسیم‌بندی دانش‌آموزان به گروه‌های ۳ تا ۵ نفری و آموزش نحوه کار گروهی به آن‌ها تا هنگام حادثه و بعد از آن وحدت عمل وجود داشته باشد.

یک سمت پله بکشانید و از بالا یا پایین رفتن بپرهیزید.
داخل آزمایشگاه، کارگاه و کتابخانه:

- * از قفسه‌ها فاصله بگیرید.
- * به زیر میز رفته و ضمن گرفتن پایه‌های آن از سرگردن خود محافظت کنید.

داخل حیاط:

- * ضمن حفظ آرامش از دیوار و ساختمان مدرسه فاصله بگیرید.
- * در جای مناسب نشسته و با ساعد دو دست از سرگردن خود محافظت کنید.

توجه:

- * در هنگام زلزله در صورتی از جای خود حرکت کنید که مطمئن باشید، حداکثر در عرض ۱۰ ثانیه به مکان امن خواهید رسید. در غیر این صورت در نزدیک‌ترین مکانی که امنیت نسبی دارد پناه بگیرید.
- * در همه حالات اگر نزدیک در خروجی طبقه همکف هستید، با احتیاط خارج شده و به فضای باز و مکان امن بروید و مراقب اشیاء پرتابی از ساختمان‌ها باشید.
- * در همه حالات تا اتمام لرزش‌ها در جای خود ثابت بمانید و پس از آن ضمن اطمینان از سلامتی خود، با احتیاط از محیط خارج شده و به فضای باز و مکان امن بروید.

ج: نحوه عملکرد معلمان بعد از زلزله

- در صورت عدم آسیب دیدگی کلی شهر، مدارس بنا به دلایل زیر نقش بسیار حیاتی بعد از زلزله دارند:
- * به علت نوع ساختمان می‌توان به عنوان بیمارستان، اسکان اضطراری و غیره از آن استفاده کرد.
- * به علت داشتن کادر مدیر و مدبر، درسازماندهی نیروهای مردمی و عملیات امداد بسیار کارساز و گره‌گشا هستند.

بعد از زلزله انجام امور زیر به دبیران محترم توصیه می‌شود:

- * بعد از اتمام لرزش‌ها پس از بررسی و اطمینان از وضعیت سلامتی خود، با احتیاط از محل خارج شوید و به مکان امنی بروید.
- * در صورت آسیب دیدگی جزئی به کمک دیگران خود را به شکل سرپایی مداوا کرده و سپس به کمک سایرین بشتابید.

- * تعبیه حفاظ روی لامپ‌های مهتابی جهت جلوگیری از سقوط آن‌ها
- * دبیران و دانش‌آموزان موارد زیر را یادداشت کرده و در کیف پول، کیف گردن‌بند یا کیف مدرسه قرار دهند: مشخصات فردی:

- آدرس منزل
- تلفن‌های تماس ضروری
- گروه خونی

- بیماری خاص و داروی ویژه در صورت ابتلا
- * به دانش‌آموزان بیاموزید که در هنگام زلزله به سمت درهای خروج هجوم نبرند و آرامش خود را حفظ کنند.
- * موارد فوق را به خانوادگی‌شان نیز منتقل کنند.

ب: نحوه عملکرد دبیران در هنگام زلزله

- اگر در هنگام تدریس، زلزله رخ دهد، دانش‌آموزان بشدت نیازمند راهنمایی معلم خود هستند و معلم باید در این لحظه حساس، دستوراتی قاطع و صحیح ارایه دهد. به معلمان محترم توصیه می‌شود تا در هنگام زلزله، ضمن حفظ آرامش و خونسردی، موارد زیر را انجام دهند:

داخل کلاس:

- * از هجوم بردن به سمت در کلاس بپرهیز کنید.
- * دانش‌آموزان به زیر میز رفته و با دو دست، محکم پایه‌های میز را بگیرند.
- * بنابه شرایط از مثلث حیات در اولویت اول و در صورت عدم امکان از چهارچوب در، گوشه کلاس یا زیر یک میز محکم پناه بگیرید.

داخل سالن:

- * به گوشه سالن یا کنار ستون‌های اصلی رفته و خود را به دیوار بچسبانید.
- * در راه‌پله با دودست سر را گرفته، بنشینید و خود را به

تشکیل داده و نسبت به برگزاری جلسات توجیهی با والدین دانش‌آموزان، ارزیابی مدرسه و تهیه نقشه شناسایی مدرسه، اقدام کنند. همچنین طی این مدت جمعیت هلال احمر می‌بایست با همکاری بهورزان نسبت به ارایه آموزش به دانش‌آموزان و کادر آموزشی مدرسه در مورد پناهگیری و خروج اضطراری بر اساس دستورالعمل مانور زلزله اقدام کنند.

بهورز باید مدیر مدرسه را جهت آماده‌سازی و نصب علائم هشدار دهنده و مشخص کردن خروجی‌های اضطراری و تهیه نقشه مدرسه بر اساس دستورالعمل اعلام شده ملزم کند. بعد از برگزاری مانور زلزله نیز توسط بهورز کلاس آموزشی پیرامون کمک‌های اولیه در مواقع بحران برای دانش‌آموزان به شکل تئوری و عملی برگزار شود.

نتیجه‌گیری

بهورزی یکی از مشاغل بسیار حساس و مهم در بلایا بوده و اصولاً با رعایت و توجه به نکات اصولی می‌تواند به حل بسیاری از مشکلات بپردازد. از سوی دیگر می‌تواند با افزایش سطح اطلاعات و آگاهی، دانش و شناخت بهورزان و مدیران مدرسه و از همه مهم‌تر اصولی‌سازی نحوه عملکرد بهورزان و کارکنان مدارس و اولیای دانش‌آموزان در بلایا به مطلوب‌سازی عملکرد و مدیریت صحیح برنامه‌های بهداشتی کمک شایان توجهی کرد.

پیشنهادها

- * مبحث بحران در مدارس به‌عنوان سرفصل آموزش‌های مربوط به بلوک آموزشی بهورزان در طی دوره ۲ ساله دانش‌آموزی اضافه شود.
- * مانور زلزله و آموزش اقدامات بعد از زلزله در مدارس با جدیت بیشتری انجام و پیگیری شود.

* مهم‌ترین کار در این مرحله ابتدا هدایت دانش‌آموزان به فضای باز و امن و سپس نجات افرادی است که زیر آوار مانده‌اند. پس از آن مجروحان را با احتیاط به محیط امن و پاکیزه انتقال داده تا مداوای تکمیلی انجام گیرد.

* دانش‌آموزان پس از زلزله وحشت زده هستند، آن‌ها را به آرامش و خونسردی دعوت کرده و از پراکنده شدن آن‌ها جلوگیری کنید. پس از رسیدگی به وضعیت سلامتی دانش‌آموزان، به‌طور گروهی کارهای لازم را انجام دهید.

* از وارد شدن به محل‌های نیمه تخریب شده بپرهیزید.

* به محض استشمام بوی گاز در صورت امکان فلکه اصلی گاز را قطع کنید و اگر نتوانستید، فوری محل را ترک کنید.

* آتش‌سوزی‌های کوچک را مهار کنید.

* از تجمع بی‌مورد در اطراف مجروحان بپرهیزید.

* برای جلوگیری از شیوع بیماری، مواد آلوده را از محیط دور ساخته یا با خاک بپوشانید.

* از طریق رادیو ترانزیستوری از دستورات مسؤلان مطلع شده و آن‌ها را انجام دهید.

* مراقب پس‌لرزه‌ها باشید.

* مکانی امن را برای استراحت و ذخیره مواد دارویی و غذایی آماده کنید.

* مواد دارویی و غذایی را بموقع و صحیح مصرف کنید تا بعداً دچار مشکل نشوید.

* به نیروهای انتظامی و هلال احمر کمک کنید و از دستورات آن‌ها پیروی کنید.

* در موارد بسیار ضروری از تلفن استفاده کنید.

نقش بهورزان در بحران مدارس

بهورزان روستا با همکاری مدیر مدرسه، دهیاری و هلال احمر موظف هستند شورای ایمنی مدرسه را

منابع: سازمان پیشگیری و مدیریت بحران کشور زیر نظر احمد صادقی، ویراستار احمد بیات

به این موضوع امتیاز دهید (۱۰۰ تا). کد موضوع ۱۰۶۲۱۶ پیامک ۳۰۰۰۷۲۷۳۱۰۰۱. نحوه امتیاز دهی: امتیاز - شماره مقاله. مثال: اگر امتیاز شما ۸۰ باشد (۸۰-۱۰۶۲۱۶)